

S-au trezit studenții la viață și au început protestele prin universitățile țării. Era și timpul. Lumea trăiește de câțiva ani încoace o emoție revoluționară și ar fi fost regretabil ca tocmai tineretul nostru să o rateze. Motive de rebeliune se găsesc cu duiumul, doar puțină dorință de acțiune și ceva organizare trebuie. Susținere au din plin. Autoritățile sunt alături de ei, media îi privește cu o simpatie transparentă, iar profesorii... Ei bine, profesorii suferă lângă junii, care reprezintă viitorul țării noastre. Rectorul Universității din Timișoara, locul din care a pornit revoluția studențească, a afirmat că este "mândru de acești tineri cu inițiativă. Susținem studenții în demersul lor".

Nu trebuie condamnat. În anul 1969, în apropierea Parisului, un grup de 500 de studenți de la Universitatea din Vincennes au ocupat amfiteatrul, alături de șeful catedrei de filozofie, Michel Foucault. La apariția poliției, rebelii s-au urcat pe acoperiș și au început să arunce cu bolovani în forțele de represiune. Filozoful nu s-a dat în lături de la treabă și a bombardat jandarmii cu pietre, dar a avut grijă să nu își murdărească sacoul de velur. Mai avem, așadar, până la performanțele strălucite ale intelectualității franceze, dar se lucrează la asta.

Deocamdată studenții noștri ocupă sălile noaptea, își lipesc benzi adezive peste gură, dau declarații la presă și organizează mitinguri în fața instituțiilor publice.

Pentru a nu rămâne cu senzația că revolta are rădăcini hormonale, e important să vedem ce-i mână pe ei la luptă, ce și cine i-a supărat atât de tare. Demersul nu e dificil deoarece tinerii au o listă lungă de revendicări clare. Nu o să le comentez pe toate deoarece multe dintre ele pot fi exprimate sub o singură pretenție, aceea ca studentul român să aibă un cuvânt decisiv de spus în chestiunea educației publice. Pentru că el pur și simplu nu mai vrea să fie la cheremul orîșicui. Educația trebuie să rămână în continuare de stat, dar el să fie cel care decide ce

trebuie studiat pentru toți ceilalți.

Protestarii doresc, de pildă, ca studenții să reprezinte 25% din electori în alegerea decanilor și a rectorilor. Cer să fie consultați în toate problemele care țin de asigurarea calității. Vor libertate de exprimare, fără sancțiuni din partea profesorilor. Și mai vor programe adaptate la nevoile și cerințele studenților de azi, pe care speră să le obțină prin prezența în Consiliile Departamentelor din facultăți.

Această ultimă pretenție este și cea mai radicală, deși are aparența rezonabilă, pe care au căpătat-o azi aproape toate mișcările subversive. Este radicală deoarece atinge o chestiune esențială și anume scopul educației universitare.

În opinia tinerilor și a multora dintre profesorii de azi, educația ar trebui să reflecte în special interesele și nevoile de moment ale studenților. Sunt la modă studiile de gen, facem studii de gen. Se predau ultimele năzbâtii literare în Occident, hop și noi cu ele. Ei pot să fie interesați chiar de chestiuni clasice. Nu contează prea mult. Tot ce contează este ca programele facultăților să fie făcute după capriciile vremii.

Presupoziția fundamentală pe care o exprimă acești tineri, și toți cei care vor o educație configurată, este că Universitatea nu are nimic de-a face cu vreo valoare mai tare. Nu există vreo tradiție culturală, vreun canon sau, în general, ceva care, fără să aibă vreo aplicabilitate imediată, să merite atenția studentului. Totul se tranșează prin prisma standardului de moment.

Filozoful american John Searle a comentat nu foarte demult pe marginea acestei perspective asupra educației. “Ideea că un curriculum ar trebui realizat în funcție de vreun scop partizan este o perversiune a idealului universitar. Obiectivul convertirii curriculumului într-un instrument de transformare socială (de stânga, de dreapta, de centru, de orice) reprezintă opusul ideii de educație înaltă”.

Ar mai trebui amintit că idealul unei educații neutre este aproape imposibil de găsit, dar că asta nu a împiedicat, de-a lungul timpului, educatorii să încerce a-l atinge. Astăzi, din glasurile studenților, ale experților și ale multor profesori se cere abandonarea sa, din capul locului, și trecerea la o educație strict utilitară sau pur subiectivă.

În fața dezastrului, Searle nu făcea altceva decât să reia o idee a lui Matthew Arnold, pentru care scopul culturii, adică al educației înalte, îl reprezenta “a cunoaște ceea ce e mai bun din ce s-a scris și s-a gândit”. Până de curând această perspectivă era relativ banală. Oamenii mergeau la Universitate pentru a accesa o tradiție intelectuală, care le permitea să dea seama de ei și de lumea din jur. Și mai important, educația liberală, căci acesta este numele tradiției dislocate din universități, oferea o cale importantă de a atinge înflorirea umană.

Astăzi Marea Tradiție a devenit “reaționară”, adică incorectă (politic). Educația liberală nu se poate traduce în criteriile materialiste ale vremii, iar asta o condamnă definitiv.

În schimb, studenții vor să învețe lucruri concrete, cu utilitate imediată și aproape nimic altceva. Ca urmare, au dispărut din programe autorii clasici. De exemplu, studenții de la Științe Politice termină facultatea fără să fi citit ceva mai consistent din scrierile politice ale lui Platon și Aristotel. Și am cumva ideea că la Litere, Arte și Arhitectură situația nu e nicidecum mai strălucită.

În altă ordine de idei, participarea tinerilor în alegerea cursurilor neagă implicit competențele profesorilor și deschide ușa “mituirii” lor prin cursuri personalizate la nevoile celor cu vocea mai puternică. Așa apar fel de fel de materii și discipline care sfidează rațiunea dar salvează armonia universitară. În fond, o educație în care studenții stau pe poziție de egalitate cu profesorii nu are rațiunea de a fi a școlii firești, deși este în perfectă armonie cu spiritul egalitarist al vremurilor. Toți o apă și un pământ.

În fine, o altă cerință importantă a studenților privește alocarea a 6% din PIB pentru educație. Tema subfinanțării învățământului este omniprezentă și vehiculată cu generozitate de tineri. Există credința irațională că dacă școlile ar primi mai mulți bani, educația publică ar străluci. Dar problemele apar imediat. În primul rând, nu se știe unde ar trebui investiți banii. În grădinițe și creșe, în școlile primare, în cele profesionale, în facultăți sau în postuniversitare? Nu e clar și probabil că fiecare grup va clama partea leului. Apoi, nu e deloc limpede, dacă banii ar trebui să se ducă la profesori, la studenți sau în infrastructură. De asemenea, nu există vreo conexiune între nivelul investițiilor publice în educație și performanțele școlare. De exemplu, în Detroit, s-au cheltuit sume cu mult peste media din SUA pentru educația copiilor iar rezultatele au fost catastrofale, cu aproape jumătate din populație analfabetă. Însă, într-o cultură materialistă, banii sunt văzuți firesc drept rezolvare a oricărei probleme.

Apoi, alocarea mai multor bani pentru educație nu ar face în ultimă instanță decât să întărească birocrăția educației, care va clama puteri sporite asupra indivizilor și comunităților. În practică asta înseamnă noi programe, noi clase și noi idei pentru înrolarea copiilor și scoaterea lor din sânul familiilor. Deja clasa zero a devenit normă, iar un ministru al Învățământului propunea în urmă cu doi ani socializarea celor mici de la vârsta de trei ani. Cu 6% din PIB se pot face înspăimântător de multe programe și proiecte școlare pentru copii.

Soluția e banală. Abolirea monopolului educațional al statului, descentralizarea (privatizarea) învățământului, întoarcerea la Marea Tradiție. Până atunci, homeschoolingul rămâne singura alternativă validă.